

ԱՐՁԱՊԱՆԳԻ ՀԱՅ ՄԱՄՈՒԼԻ

«ԲԱԶՄԱՎԷՊ»Ի ՅՈՒՆԵՍԿՈՒՆ ԱՌԹԻԻ
(շար.)

ՊԱՏԱՆԵԿԱՆ ԱՐՁԱՊԱՆԳԻ

(ձ.Ա. տարի 15 Օգոստ. 1947)

ՈՂՋՈՅՆ ՀԱՐԻԻՐԱՄԵԱԿԻՆ

Հոկտեմբեր ամսուն մէջ, այս տարի, փառահեղ տոն մը ունինք, եղական յարեւան մը, հազարաւոր տարիներու մէջ իսկ առաջին անգամ պատահած հարիւրամեակ մը, հայ մաքի, հայ գրի, բիւրեղացած հայ խօսքի տօնը, որ հայ մամուլի երկրպագունը՝ «Բազմավէպ Հանդիսարան» իր հարիւր հատորներով կու գայ տալիս ներկայացնել հրճուանքի, Հայոց մատուրական աշխարհի:

Հնչեցուցէք փողերն, հայապատկան որքան եկեղեցիներ որ կան, մէկտեղ զօգանջեն զանգակները եւ թնգանթի հարիւր հաւուածներ թող խլացնեն աշխարհի բնակիչները, հրաւիրելով անոնց ուղարկութիւնը Հայուն տօներուն տիպին ու աւետիկին: Տարիներ առաջ Առաւածաշունչի թարգմանութեան հազար հինգ հարիւրամեակը, ներկայիս մատուր զարթոնքի մը հարիւրամեակը, ապա մի քանի տարիէն Վարդանանց «մահ իմացեալ անմահութեան» երկրորդ հազար հինգ հարիւրամեակ մը: Աշխարհի վրայ բոլոր հայ խմբագիրներուն, զրադէսներուն, ամենէն համեստ գրիչ շարժողներուն տօնն է այս: Մէկգի պահիկ մը ամեն քէն ու տարակարծութիւն, նոյն ուրախութիւնը, նոյն գնահատանքը, նոյն շնորհաւորութիւնը խառնեն ու բաժնեն իրարու մէջ:

Հայ մամուլի այնքան մաշեցուցիչ աշխատանքէն, այնքան յուսահատեցուցիչ կացութենէն ընկճուողներ կրնան յուսադրուիլ թէ, թերթի մը համար հարիւրամեակ կեանքը միայն երեւակայութեան ծնունդ չէ

հապա իրականութեան համապատասխանող վիճակ մը, եթէ արժանիք ու աւելիք միայն անոնց սակարկութեան աշխատանքի: Մէկ մարդու, նոյնիսկ մէկ քանի սերունդներու գործը չէ թերթ մը հարիւր տարւոյն հասցընել: Սակայն հիմը եթէ կարելի ըլլայ ժողովարդի հոգիին մէջ գնել, պատանէշներէն սրբան գործաւորներ իյնան, նորեր կը շարունակեն գործը եւ անոնն ու գաղափարը կ'անմահացնեն:

«Բազմավէպ» ի տեսիլքը յոյսովը նախորդ զարն մարդարեւերէն հոչակելու է այսօր: Ահա փաստը որ հարիւրամեակ գործի մը կանխապատկանութիւնը ունեցաւ, եւ այն ինչ գործ. ամենէն փառաւոր կառուցուածքը կը ներկայացնեն երբ մէկտեղ զան հարիւր հատորները, որոնց չեն կրնար հաւասարիլ ոչ մէկ ճարտարապետութիւն, ոչ մէկ կրեւստեան հարստութիւն. ոչ զիտական հրաշալիքները կրնան անոնց խաղաղութիւնը տալ, ոչ որեւէ հաճոյական մատուցում անոնց հրճուանքը առթել: Եթէ անոնց մէջ խորաւորութիւն, սկիզբնական աւելի ընդարձակ ու տարածուն է, լեւներէն աւելի բարձրարեւ. ստորաւն մանուկ մը պէտք է ճամբայ ելլէ որ ալեւորութեան կարենայ գաղաթ հասնիլ: Վեառի մը նմանցնելը խեղճուկ օրինակ մը պիտի ըլլար: Այլ հոսի միշտ զուլու ու հանգարտ, բայց սրուն երկայնութիւնը չի շափախիր ոչ քերամիւրով, ոչ լուսոյ ալիքներով: Բայց ինչ նմանութիւն տանք որ մատուր յարմարի. անմահութեան օթեան մը, ուր անուն մը ունեցողը կ'ապրի յաւեւ, եւ միաք, խօսք ու շարժում գործն ու կենդանի ազդակները պիտի մնան հայ կեանքի:

«Բազմավէպ», բազմապիսի ծանօթութեանց նշանակութեամբ մկրտուած անուն մըն է, որուն իրադարձման վկայութիւնը գորու մը գոտակները կը կրէ ահաւատիկ:

Սնիկա «բազմաւ տարիներու» բերքով եւս իր այս հանգամանքը ճիշտացուցած է:

Բայց «Բազմավէպ» միայն տարիքով ու քանակով չէ որ հայ մամուլի երկրպագունն է: Որքան որ ժամանակակազրական համեմատութեամբ անհասանելի է իր մեծութիւնը ներկայիս գոյութիւն ունեցող տարւոյ, առ առաւելն յիսուն տարեկան հանգէններէ, մեծ է նաեւ այն առաջնակարգ յատկութիւններով, որոնք միայն իր սեպ-հականութիւնն են:

«Բազմավէպ» ի մէջ ազգայնական վրէպակի գրեթէ չեն հանդիպել: Հակառակ այնքան այլազան ու մանրամասն բովանդակութեան, դժուար է հանդիպիլ մէկ գրի, որ աչք խորած ըլլայ իր անդէն զուր գտնուելով: Սնիկա հրաշալիք է պարզապէս ու ազգայնութեան զիւցանապատումը:

Աւելի մեծ հրաշալիքը ու «Բազմավէպ» ի անմահելի գիրքն է լեզուի ճշտութեան եւ ուղղութեան մասին անթերի ըլլալը: Ուղղագրական, քերականական, նոյնիսկ գրական ուղին շատնց ճշտած, այն ճամբէն կը յառաջանայ անուայթաք: Հեղինակաւոր է անոր ձայնն այս մասին, մանաւանդ ստալը խիստ ու ազգու: Եւ գործերուն ամենէն զերակշիռ մասը այս եղան է. մտերմ-արբանեակ թերթերէ շատեր, որքան որ իրենց խելքին հասած է, իրենց սխալները շակած են այս «արեւուն» արձակած սլաքներէն:

«Բազմավէպ» ի զեղարուեստն ալ, հաւաստին անոր պաշտանադական գիրքին, անմարդկային մնացած է: Գուրդինն ալ հաւասար խնամք տարուած է ներառնին: Կարծես չափի համար մաղ կը գործածէ, այնքան որ անհնար գործած է ծաւթիւն մը պատահիլը: Վեղարուեստական ազգայնութիւնը նախ աչքը կը յագեցնէ, ուրիշ իր պատահան հոգիին ալ կը թափանցէ վերին աստիճանի խնամատ բովանդակութեամբ միասին: Բայց պէտք է ըսել թէ, վերջին տարիներս, առաջար մեքենան այս հմայքէն շատ բան պակսեցուց:

«Բազմավէպ» ի տեսքը ազնուական է,

պատկառազգու, ատոր համար մեծ պատիւ է ստորագրութիւն մը, յիշատակութիւն մը ունենալ անոր մէջ, եւ թերթն ալ անոր համար իր գիրքը բարձր պահած է որ կրցած է լրջութիւն պարտադրել իր սահմաններէն ներս:

«Բազմավէպ» ի լուստուր փաղանգը որ այս հարիւրամեակը կերակուց, արժանի է մեր ամենաւս յարգանքին ու երախտագիտութեան: Մեր աշխարհէն մեկնողներուն յիշատակին առջեւ կը խոնարհինք, եւ անոնց որ տակաւին քրտինքի տուրք կու տան, աւելի կարողութիւն կը մոզթենք:

ԼԵՆԻՆ ՍԻՄՈՆԵԱՆ

ԿՈՌԵՆԿ ՖԵԼՏԱՆՔԻԱ (ԽԹ. տարի Կոյ. 21 1947)

«ԲԱԶՄԱՎԷՊ» Ի 100-ամեակը

Վենետիկի մէջ, Հոկտեմբեր 18ին եւ 19ին, մեծ շուքով տեղի ունեցած են Հայ մամուլի աւագադրին եւ մեծաշարք անդամին՝ «Բազմավէպ» ի Հարիւրամեակի Յորեկինական հանդիսութիւնները, որոնց ներկայ եղած է, Միլանէն, իր տիկնոջ եւ Վենետիկեան շրջանաւարտ որդւոց հետ, ԿՈՌԵՆԿԻ ՍԻՄՈՆԵԱՆ աներորդին՝ Տիար Տիգրան Յովակիմեան, աշխարհի բոլոր կողմերէն եկած Հայ եւ օտար մամուլի ներկայացուցիչներու եւ ակաւաւոր անձնաւորութեանց հետ միասին:

Այս առիթով լոյս ընծայուած է, երկար պատրաստութիւններով, «Գեղունի» ի բացառիկ թիւ մը, շատ ճոխ բովանդակութեամբ, ինչպէս կը տեղեկաւորէ մեզ Տ. Յովակիմեան: Եւ մենք վստահ ենք, որ այն իր անունին արժանի Հոյակապ հրատարակութիւն մըն է, ինչպէս եղած են այդ անունը կրող Վենետիկեան հրատարակութիւնները, տարիներ առաջ:

«Բազմավէպ» բանասիրական, դրական, պատմադրական եւ ազգայնական հանդէս մը եղած է, բովանդակալից դրական բարձր ոճով, ալ ժողովուրդին հասկնալի եւ մատչելի ոճով, որ ահա կը հանդիսա-